

MINA LÖGNER

**HENRY
PARLAND**
I URVAL

MINA LÖGNER

HENRY PARLAND

I URVAL

MINA LÖGNER

HENRY PARLAND I URVAL

Utgiven av Pieter Claes & Elisa Veit
med inledning av Agneta Rahikainen

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND, HELSINGFORS

APPELL FÖRLAG, STOCKHOLM

2022

Utgiven med stöd av Ingrid, Margit och Henrik Höjers donationsfond II
inom Svenska litteratursällskapet i Finland.

Denna bok är nr 10 i serien SLS Varia och utges gemensamt av
Svenska litteratursällskapet i Finland och Appell Förlag.

Pdf-utgåva 2023

© Författarna och Svenska litteratursällskapet i Finland

Detta verk är licensierat under [Creative Commons](#)

[Erkännande-Ickekommersiell-IngaBearbetningar 4.0 Internationell](#)

(CC-BY-NC-ND 4.0)

Omslag och grafisk form: Fredrik Bäck

Typsnitt: Emblema, MTT Milano och Garamond Premier Pro

Frontespis: Henry Parland 1927. Okänd fotograf.

SLS/Henry Parlands arkiv (SLSA 945).

UDK 839.79

ISBN 978-951-583-564-2 (tryckt utgåva, Finland) www.sls.fi

ISBN 978-91-986643-3-1 (tryckt utgåva, Sverige) www.appellforlag.se

ISBN 978-951-583-600-7 (pdf)

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-583-600-7>

SLS Varia ISSN 2489-7841 (tryckt) ISSN 2670-0182 (digital)

Förord

MINA LÖGNER innehåller dikter, prosa och dagboksliknande anteckningar av modernisten Henry Parland (1908–1930). Urvalet omfattar texter som känns aktuella i sitt mycket mänskliga och konkreta fokus på en ung persons ångest, ork och osäkerhet, samtidigt som de också präglas av författarens humor och läsbara slängighet. I dikten ”Mina lögner ...”, som gett boken dess titel, finns både ångest och humor: här beskriver diktjaget sina många lögner som lätta, röda ballonger – tills en ballong ”större och rödare än de andra” en dag drar honom med sig.

Henry Parland hann vara verksam som författare under bara några år, från ungefär 1926 fram till sin död som 22-åring 1930. *Mina lögner* innehåller både kända och mindre kända texter av honom; de följer på varandra i boken utan mellanrubriker eller källhänvisningar. Deras ordningsföljd är inte strikt kronologisk: Dikter och prosadikter som Parland hann publicera under sin livstid är placerade först, i tidsordning sinsemellan, därefter fullbordade och mindre fullbordade diktmanuskript.

Sedan följer prosastycken, dagboksliknande anteckningar och början av kapitlet ”Författaren synar sig i spegeln” ur romanen *Sönder (om framkallning av Veloxpapper)*.

Boken inleds med en essä av litteraturvetaren Agneta Rahikainen, där hon presenterar Parlands liv och författarskap.

Dikter och prosadikter återges enligt den textkritiska utgåvan *Dikter* (utg. Per Stam, 2018); prosa och dagboksliknande anteckningar enligt *Prosa* (utg. Elisa Veit, 2019). Utdraget ur *Sönder* återges enligt Per Stams utgåva (2005, 2014, 2019). I de här utgåvorna finns också dateringar, ordförklaringar, person- och sakkommentarer till texterna. De ingår i Svenska litteratursällskapets i Finland serie Henry Parlands Skrifter, som finns att läsa digitalt på parland.sls.fi. Här hittar man också Parlands essäer, tidningsartiklar och konst- och teaterkritik, liksom hans korrespondens med familj, vänner och föfattarkolleger.

Helsingfors, maj 2022

PIETER CLAES & ELISA VEIT

Inledning

*Intevet jag
vem som sparkade sönder molnen
men solen lyser nu*

POETEN Henry Parland (1908–1930) passar ypperligt väl in i vår samtid fastän han är mest känd för att leva det vilda partylivet på 1920-talet. Det var ett annat 20-tal då, för hundra år sedan, men ändå är det förvånansvärt mycket som påminner om vår samtid. Det glada 20-talet, som man slentrianmässigt kallat det, var i själva verket inte alls så glatt. Verkligheten handlade om att överleva efterdyningarna av första världskrigets elände, spanska sjukans gissel och världsekonominns labilitet som slutade i finanskrasch i slutet av decenniet. På många håll i Europa blev motreaktionen en längtan efter glädje för stunden: kabaréer, danssalonger och restauranger levde i blomstring. Till och med i det då provinsiella Helsingfors blomstrade restaurangkulturen, även om förbudslagen försökte råda bot på den stora alkoholkonsumtionen utan att nämnvärt lyckas.

I dag genomlever vi liknande kriser, fastän de ser lite annorlunda ut. Världsläget med nya krigshot, klimatförändringen och pandemikrisen gör oss fyllda av ångest och vanmakt. Det psykiska illamåendet och maktlösheten bland unga har inte försvunnit någonstans och Henry Parland kan fungera som ett språkrör för just detta. Hans produktion vittnar om ungdomens kollision mot världens realiteter i kombination med den vuxna borgerlighetens förväntningar. Livet kan inte vara en fest hela tiden, men vad ska det då vara? Henry Parlands svar är kort:

*De vida byxornas program:
vi skall vara
mera kläder,
mindre människor,
och själen insydd i uppslagen.*

Henry Parland var verksam som författare och skribent i knappa fem år, 1926–1930, och hann under den tiden publicera en diktsamling, *Idealrealisation* (1929), färdigställa en roman som utgavs postumt, *Sönder (om framkallning av Veloxpaper)* 1932 i samlingsvolymen *Återsken*, samt skriva omkring 350 enskilda dikter, tjugo tidningsartiklar och ett femtiotal korta prosastycken samt en längre novell. Vi ska minnas att han var bara 22 år när han dog. Han hann inte fullständigt ta steget

INLEDNING

in i vuxenlivet förrän han dog i sviterna av scharlakansfeber. Han föddes den 29 juli 1908 i Viborg, som då var en stad i östra Finland men som i dag tillhör Ryssland. Hans mor var Maria Parland f. Sesemann och hans far Oswald Parland, ingenjör vid ryska järnvägen. De första fyra åren av Henrys liv bodde familjen i S:t Petersburg och i Kiev i Ukraina för att sedan flytta till släktens lantgods Tikkala norr om Viborg. Tre söner till föddes, Oscar f. 1912, Ralf f. 1914 och Herman f. 1917. Hemmiljön var flerspråkig, Henry talade tyska med sin mamma och ryska med sin pappa, men han lärde sig också tidigt finska. Han var 14 år när han började i svensk skola och redan efter några år behärskade han språket fullständigt. Som en följd av ryska revolutionens kaos, hade familjen flyttat till det svenskspråkiga Grankulla, strax väster om Helsingfors, där pappan fått arbete. Många andra familjer med rysk bakgrund sökte sig i exil efter revolutionen 1917, och precis som familjen Parland fick många av dem ekonomiska svårigheter.

Ryska och tyska var hemspråket, men svenska blev det dominerande språket för alla fyra söner. Intressant nog blev tre av dem författare: Henry, Oscar och Ralf Parland. Den yngste brodern Herman blev professor. Oscar skrev romaner om barndomsupplevelser från Tikkala, med ett myller av excentriska onklar och tanter som sökt sig dit. Exilen och den kulturella mångfalden bidrog till en form av hemlöshet och vilsenhet i den finländska kulturkretsen. Bröderna hade

visserligen förhållandevis lätt att assimilera sig till den finlands-svenska kulturkretsen, men framför allt hos Henry Parland kan man notera en känsla av alienation. Hans uttalande: "Jag är ju utlänning vart jag än kommer" är ofta citerat. Att vara exilförfattare handlar dock inte enbart om alienation utan kan också föra med sig en större förståelse för utanförskapet och den andre. Till detta bidrar förstås också en bred språkkunskap som öppnar upp för andra aspekter och kulturer. Många har konstaterat att Henry Parlands poetiska stil är lakonisk, men den har också ett tydligt filosofiskt djup. Exilen och flerspråkigheten gav honom verktyg att ta till sig det nyaste nya inom avantgardet, han rörde sig med sina flaxande byxveck i flera olika kulturer, den tyska, ryska, svenska, litauiska och judiska.

Allt modernt intresserade honom, inte bara modedanser och jazz, utan också teknik, reklamkonst, fotografering och filmkonst, fenomen som han senare skrev artiklar om. Han var en ivrig biobesökare och intresserade sig för filmteori och skaffade sig tysk- och ryskspråkig litteratur i ämnet. Man kan säkert säga att han var den första i Finland som på allvar intresserade sig för filmteori och -kritik. Under sin tid i Kaunas i Litauen hade han möjlighet att se modern avantgardistisk och futuristisk sovjetrysk film, som fyllde honom med beundran.

Henry Parland var intresserad av den nya litteraturen och formspråket, och beundrade Edith Södergran, Elmer

Diktonius och Gunnar Björling. Han började skriva artiklar, prosa och poesi och fick några prosatexter publicerade i olika tidningar. Föräldrarna tyckte att hans stil var ytlig och lakonisk och begrep sig inte alls på hans litteratursyn. Framför allt tyckte de, som många konstnärsföräldrar, att Henry borde få en hygglig utbildning och ett bra jobb, skriva kunde han göra på fritiden. Han började studera juridik vid Helsingfors universitet hösten 1927, förmodligen för att en examen i juridik skulle innebära ett väl avlönat jobb. I hans studiebok kan man se att han inlett några kurser men sällan slutfört dem. I november samma år mötte han Gunnar Björling och det ledde till att Henry Parlands liv fick en annan vändning. Föräldrarna tyckte sonen hamnat i dåligt sällskap då han blev vän med den homosexuelle och alkoholiserade dadaistpoeten Björling, men den som beundrar modernistisk poesi kan bara erkänna att sällskapet var gott. Samtidigt som Björling blev en litterär mentor för Parland var han också en slags fadersgestalt som försökte få Henry att lugna sig, satsa mer på författarskapet och få en mer ordnad ekonomi. De inspirerade varandra och särskilt Björlings poesi påverkades starkt av den yngre poetens estetik. Man kan säga att Björlings poesi blev mer Björlingsk efter att han mött Parland.

Både i de studentkretsar och bland de författare och konstnärer Parland umgicks med, rådde ett förhållandevis sorglöst liv, där vipplån finansierade ett ivrigt festande, ibland

dygnet runt. Henry umgicks flitigt med kvinnor han mötte på Helsingfors dansrestauranger. Framför allt restaurang Opris i Svenska Teaterns hus, blev ett stamlokal för Quosego-gruppen och övrig intellektuell avantgardistisk elit. Henry Parland engagerade sig i kretsen kring den nya tidskriften *Quosego*, där Björling, Diktonius, Olof och Rabbe Enckell och Hagar Olsson var centrala krafter, och publicerade där både dikter och kortare artiklar.

Henrys livsföring kunde inte fortsätta i längden. Alkoholkonsumtionen tärde på hans hälsa, skulderna samlade sig på hög och den högkonjunktur som präglade livet i Helsingfors gick mot sin ände i och med börskraschen i New York 1929, som också drabbade Finland hårt. Henry skickades till morbrodern Vasilius Sesemann, som var professor i filosofi i Kaunas i Litauen. Han ordnade ett deltidsjobb på kontor åt Henry, vilket hjälpte honom att komma på fötter. Tiden i Kaunas blev kort men också litterärt produktiv och Henry fick en möjlighet att ytterligare utveckla sitt estetiska program. Morbrodern introducerade honom för olika kulturpersonligheter i staden. Några av dem var exilryssar och Henry hade goda möjligheter att stifta nya bekantskaper eftersom han kunde både tyska och ryska. I Kaunas fick han nya inblickar inte bara i litteraturen utan också i film, dans och teater. Han blev bland annat intresserad av den judiska teatern och färdigställde romanen *Sönder*.

Det här urvalet av Parlands produktion präglas av punktiakttagelser från hans samtid med inblickar i det moderna samhället och populärkulturen. Flera av hans dikter är aforismer i diktform, korta utsagor med en twist, ett slags 1920-talets Twitter. Dikterna blir som en spännbåge mellan pojkaktigt och ironiskt raljerande och djupfilosofisk livsångest, något Parland själv kallade ”den stora Dagenefter”: ”Pank, utkörd ur helvetet, ironiskt skrattande haha, voila!” Den oundvikliga baksmällan kryper ständigt fram, de eviga tillkortakommandena, lögnerna som stora röda ballonger som svävar upp i luften: medan sanningen är ”grå som livet i stillastående vatten”. Vattnet blir en metafor för livet. Å ena sidan att dricka ”sorgvatten”, å andra sidan flörta med det bubblande mineralvattnet, kolsyran, som inte kan tas på allvar. Sodavattnet är för otåligt, det vill slippa undan patentkorken, menar Parland: ”När sodavattnet skrattat ut, blir det vanligtvis melankoliskt” – precis som livets baksmälla. Typiskt för modernister som Parland och Södergran, är att återanvända äldre folkliga stildrag men på ett nytt sätt. Folkligt sentimentala drag kan hittas hos Parland, ett exempel på det är dansen med sorgen och glädjen hand i hand, som påminner om den kända psalmtexten av Thomas Kingo, ”Sorgen och glädjen de vandra tillsammans” (1681). Ett annat exempel är sagogenrens tretal, som i dikten ”Av alla djur”, om ormen, råttan och apan, som alla representerar olika sidor av livet.

Föremålen, tingen i Parlands dikter, som bilarna, tågen och autobussarna, är inga statiska fysiska saker, inga transportmedel, de beter sig i stället som människor gör. Och det är inte färden som räknas utan varandet, känslan i varandet. Tingen blir ett slags känslorobotar med mänskliga egenskaper och sätt att vara och agera, husväggar skrattar och gatlyktor fnissar åt den godmodiga autobussen. Jag och min smoking är på promenad. Kläder, mode, flärd och dandyism fascinerar Henry Parland, och vi vet redan att själen är insydd i byxornas uppslag. Jazzmusiken handlar om livets olidliga lätthet, men baksmällan ligger på lur, banaliteten, likgiltigheten, meningslösheten trycker på. Kvinnliga skönheter och kändisar, som den peruanska flamencodansösen Nana de Herera och filmstjärnor som Pola Negri finns på Parlands näthinna. Nya medier som film, radio och kolorerade veckomagasin sprider populärkulturen internationellt och kändiskulten är i full gång under Parlands 1920-tal. Den beundrade dansösen de Herera finns på en målning av den berömda polska bildkonstnären Tamara de Lempicka – som också använde en kommersiell reklamstil i sin konst. Populärkulturens cirklar är små och gränsöverskridande. En annan samtida kändis som förevigats i Parlands poesi är Aleksandr Vertinskij, populär rysk kabaréartist, poet, film-skådespelare, komponist och inte minst dandy. Dikten med titeln "Vertinskij" följs av en liknande, båda dikterna kring temat grammofoonlurar som upprepar sitt enahanda budskap

INLEDNING

gång efter annan. Det berättar något om Parlands metod och dikthantverk, han är mycket noggrann och skriver flera versioner av samma dikt, något som litteraturforskaren Per Stam lyft fram. En av prosatexterna i urvalet är ett drama i miniatyr med Henry, hans onkel, kompositören Ernest Pingoud, Gunnar Björling och en av Henrys flickvänner Megy Pic. Den håglöse och svartsjuke Henry vill samtidigt både ha och bedra Megy. Allt slutar i en enda katastrofal fylla och Megy har stuckit sin kos. Många kan känna igen sig i den korta berättelsen om Henrys livsstudier från kroglivets bakgård.

AGNETA RAHIKAINEN

HENRY PARLAND I URVAL

Ute i Tölö
en affisch om bilringar,
årets bästa.
Varje morgon
då jag väntar på spårvagnen
står jag andäktig tyst
inför dess stolta,
befallande:
köp

Alltid tala emot
aldrig ge någon rätt
ej ens sig själv
– voila!

Absolut pank
förkunna Einstein,
skramla med bojor:
det klingar guld!
– voila!

Rymma från himlen
bliva utkörd ur helvetet
sen bosätta sig i Grankulla
– voila!

Högst
över gudar och djävlar
skrattar en gammal gud
dag och natt
outsinbart skallande

Sin ungdoms dårskap
minns den gamle
hundratusenåriga skrattsalvor
rulla genom evigheten:

Jag skapade världen
och sedan
två människor –
efter mitt och apors beläte
hahahaha!

Jazzens diktatur – ny form av katolicism.

Jag har sett ettusen byxveck flaxa av taktkänsla.

Benzin.

Jag är en stor Gud
och mitt pris är 3:40 litern
och människorna slå ihjäl varandra
för min skull.

Huii!
när elden kysst mig
och järnet skälver: liv.
Då
vet jag
varför jag så länge
drömt under jorden.

Tåget går
hamrar sin hårda rytm
i blodet.

Ej om människor
är dess sång
ej Gud eller kärlek;
den är om järn
och *av* järn.

— — —

säg ej – mänskorösten
visst är den mjukare, lättare
men det är ej på det det beror:
den saknar stålet.

Alla
vill de någonting av mig,
t. o. m. cigarettröken
ringlar frågetecken
dörrar hota sluka mig,
tändstickornas ben
äro så långa och hungriga
kaffekopparna kröka föraktfullt
sina bleka läppar.

Glasögon

Alla bära vi glasögon
också
om vi ha goda ögon,
vi bära dem
för att icke se sanningen
utan någonting
vackrare
eller fulare än denna.
– Vanligtvis fulare.

Bio.

Förbi glida skuggor
darrande som om de levde
men ändå döda.
Som stela dockor
med toma ögon
sitta vi och stirra,
förråda ej
att det är vi
som leva.

Autobussen

Autobussen är lat och ser ut att stjälpas. Dess hjul rotera endast motvilligt, de äro egentligen skapade till trampdynor. Dess färd utmed gatorna är ett enda stretande emot. Med bakdelen sneglande mot himlen och huvudet lågt nere mellan skuldrorna nosar sig autobussen fram längs vägen. Den skulle helst ränna trynet mot en husvägg, eller gräva ner det i gatläggningen. Somna och drömma någonting formlost och orörligt.

Ty autobussens intelligens är minimal. Den understiger betydligt alla de andra fordonens. Endast järnvägsgodsvagnarna stå eventuellt ännu lägre. Men medan dessa se allt i grått, är autobussen egentligen godmodig. Den försöker så gott den kan följa rattens order. Dess stora sorg är dess höga, guppande bakdel, som aldrig riktigt vill följa med och som har sin egen vilja. Därför skratta husväggarna och fnissa lyktorna varje gång en buss söker sig runt gathörnen.

Autobussen saknar initiativ. Det finns ingenting hjälplösare än en buss som stjalpt. T. o. m. lastbilen reder sig bättre i dylika fall. Dess hjul ropa på hjälp, protestera. Men bussen bara drar trampdynorna intill sig och väntar.

Autobussen skrattar aldrig. Den föraktar sin omgivning med ett fnysande, hjälplöst förakt och sin guppande bakdel. Den

är envis. Den har sin bestämda väg och sin bestämda tid. Och det är de andra som skall vika åt sidan. Gör de det inte – –, här slutar autobussens intelligenskapacitet.

Ibland blir autobussen vansinnig. Då galopperar den fram utmed landsvägen och vrålar. Ögonen bli blodsprängda och blinda. Att telefonstolparna förvånat se efter den, bryr den sig sju i. Den är för lat för att sakta farten. Hellre stjalpa.

Mineralvatten

Sodavattnet fjäskar alltid en smula. Det har fått vänta alldeles för länge under patentkorken och har därför skyndsamt när det sluppit löst. Man kan dricka sodavattnet när som helst, dricker man mycket, tror folk att man är dagen efter.

Vi tycker alla om att se kolsyran hos sodavattnet som små koketta ögonkast stiga opp utmed glasets sidor och med en suck skumma ut över randen. Vi förlåter den gärna, om den därvid stänker på bordet och småle som åt en förtjusande bortskämd unge, som omöjligt kan tagas på allvar. Sodavattnet kan omöjligt tagas på allvar. Hela dess tjusning ligger i dess inkonsekventa, sprudlande temperament, tar detta slut, kan man hålla ut hela härligheten. Ty sodavattnets livskraft ligger sist och slutligen helt i dess otålighet att slippa undan patentkorken, är denna en gång tillfredsställd, räcker det inte länge till slutet.

Det mest förtjusande hos sodavattnet är dess lätta, porlande skratt. Sodavattnet skrattar hela sitt korta liv igenom hjärtligt, fjäskande och det kan inte förnekas: en smula meningslöst. Det skrattar ännu i vår mun och vi känner det som små, vassa stygn mot tungan. När sodavattnet skrattat ut, blir det vanligtvis

melankoliskt. Det finns ingenting tröstlösare än ett glas med sodavatten, som fått vänta över en halv timme.

Däremot hör pommacen till de nyrikas kategori. Det ligger någonting av gulaschbaron över dess en smula ansträngda skummande och den bjärta, pompösa etiketten. Till sin natur är och förblir pommacen bondfångare. Man dricker den helst när ingenting annat står att få eller vid danstillställningar ute på landet.

Intressant är pommacens förhållande till alkoholen. Medan sodavattnet bara trivs med ädlare varor, whisky eller konjak, håller sig pommacen helst till rena spriten. Den sväller opp och dess pussiga gulaschfysionomi får ett tillfredsställt, mätt uttryck. Samtidigt blir drycken ljum, men utan spritsmak. Håller man mera till, uppför sig pommacen illa, den dör och är då fullkomligt onjutbar.

Citronsodan representerar den enkla mannen bland mineralvattnen. Men den vet sin plats och försöker inte vara högravande som pommacen. Till sitt temperament är den trögare än sodavattnet och det ligger någonting av klumpighet och osäkerhet i bubblorna, där de trängas uppför glasets väggar. De fnissa och skuffa till varandra och vet inte riktigt vart de skall ta vägen. Liksom pommacen håller sig citronsodan helst till sprit, men den har också försökt sig på bättre saker. Man dricker den blott om man vill påpeka att man är obildad.

Visst
är havet som en kvinna
trots oljefläckar drivkanistrar.

Det tycker om
att flirta med solen
och klä sig naket
för månsken.

Jag trodde:
det var en människa,
men det var hennes kläder
och jag visste ej
att det är samma sak
och att kläder kan vara mycket vackra.

Ideal-realisationen

– ni säger, den har redan börjat

men jag säger:

vi måste ytterligare sänka prisen.

Nu vet jag –
det är på strumporna det beror!
Allt, erotik, estetik, religion
människovärde
(vad vore själva
Beelzebub
i ett par hemstickade, stortåexponerande
strumpor?)

De vida byxornas program:
vi skall vara
mera kläder,
mindre människor,
och själen insydd i uppslagen.

Idioter!
som tror
att fan har gyllne kläder
fan har inga kläder!
I hela helvetet
finnes högst ett par tre
slamsiga realisationsbyxor,
skälva
över helvetets vinande nakenhet.

Mötte
Spaniens vackraste danserska
Nana de Herera
talade tyska
(mycket bra)
vid Åbo-tåget.
Hennes läppar lyste stoppsignal
och alla lokomotiv höllo andan
då hon på tyska
(mycket bra) ...

En mor kom till mig:
säg
vad är det som fattas
i min kärlek?
mina barn älska mig ej
som jag dem.

Jag sade:
likgiltighet,
litet svalkande likgiltighet
fattas i din kärlek
– då gick hon bort
seende mot jorden.

Det är inte jag.

Det är en mun som blåser ut rök,
ögon som sett för mycket människor,
en hjärna som jazzar trött.

Om dagen
sover biograferna
som krokodiler i solen
vid gatornas stränder.

På kvällen
öppna de sina hungriga gap:
en tandrad
av ansikten, stämningar, attityder
som en grå massa
med bubblande ögon.

Skratta?
Herre Gud
vet du ej det?

Det enda man kan göra
i stället att:
förbanna, be till Gud
ångra sig, få förlåtelse,
leva.

Av alla ord
det största:
vadsomhelst.

Hata vadsomhelst,
famna vadsomhelst,
sjunga vadsomhelst.

Älska vadsomhelst.

Min hatt
blev igår
överkörd av en spårvagn.
Min rock
promenerade idag morse
någonstans
bort.
Mina skor
råkade på eftermiddagen
ut för ett attentat.
– Att jag är kvar?
det är just
det.

Nej nej nej!
Vi måste ljuga större
högre
opp till himlen!
Spotta ut
alla ruttna sanningsrester,
trampa, riva
deras sprattelsjuka kroppar.

Mina lögner:
stora, röda ballonger
som jag köper på gatan
och låter stiga opp till himlen.
En gång köpte jag en ballong,
större och rödare än de andra.
Den drog mig med sig.

Det droppar från taket.

Idag, igår, i förgår

– antagligen också i morgon.

Jag är sömnig.

Idag, igår, i förgår

– antagligen också i morgon.

Den mest raffinerade njutningen är att vara olycklig.

Den mest tacksamma och således banala njutning är att vara full

Ibland
flyr jag för mig själv
ut i natten,
men ryggar förfärad tillbaka
ty därute
råder samma mörker
som i min själ

Hand i hand
kommo emot mig
Sorgen och Lyckan,
de ville dansa
en gammal och vansinnig
dans.

Varför dansa?
frågade jag Sorgen
– det vore annars
för tungt att gråta.

Varför dansa?
frågade jag Lyckan
– det vore annars
för tungt att glädjas

Först dansade jag med Sorgen
och sedan med Lyckan
så dansade vi alla tre
en gammal och vansinnig dans
till en gul blommas
gälla skratt

Jag såg en man
kämpa och dö
för någonting, han kallade
ideal

Jag såg ett barn
leka med gnistor
och skrattande
tända eld på sin fars hus.

Jag såg Gud
fördöma syndiga själar – – –

Men då jag frågade
efter meningen
med allt detta,
och
om det överhuvudtaget
var någon mening,
fick jag inget svar.

En bil
en hund
skällande efter den.

Bilen
hunden
– somliga hundar bli överkörda.

Taxametern.

I

Tick-tack
sjunger taxametern
jag är livet,
Fmk 5:–
är min nollpunkt.

II

Jag frågade häromdagen
en chaufför
om han ville köra mig till himlen.
Till himlen? sade han
och lät taxametern ticka.

(Halvvägs
gick taxametern icke längre
och vi vände om.)

Ditt småleende är utan urskiljning
ty så har man lärt dig
för att du inte skulle kunna gråta.
Kanske gråter du ändå,
ibland
när det är mörkt
och du är ensam.
Men det märker ingen
Gudskelov.

Jag har återigen
förkylt mig
och sitter hemma
nysande poesi
ut över skrivbordet.
Baciller och diktmikrober
svärma kring i rummet;
jag kan inte riktigt säga
vad som är
det ena
och vad som är det andra

Brev för brev
hamras en gammal spik
in i mitt hjärta:
du får inte
glömma!

Att du en stjärnlös natt
lämnat din själ
ensam
bland snödrivorna.

Vi möttes så apropå
att
när vi sedan skiljts
inte ens visste av
att det varit ett möte.
Vi såg bara litet förvånade på varandra:
– Förlåt
vi har säkert träffats tidigare
– – men –
jag kommer inte riktigt ihåg
Edert namn – –

Min ungdoms fylla
skall efterföljas
av en stor krapula;
när alla som jag slagit
kommer att tävla om
vem som först hinner springa efter vichyvatten.
Jag kommer att dricka ur det
och sedan
kasta glaset i ansiktet på dem.

Av alla djur
tycker jag mest
om ormen, råttan och apan

Ormen, ty den hatas
av människorna

råttan, ty den blir
avskydd av människorna

Apan, för att den själv
är så löjligt lik
människorna.

Sanningen är det hemskaste av allt
den är varken
ful eller vacker
vit eller svart
utan alldaglig
och grå
som livet
i stillastående vatten

Festtalsidealism
vid ett glas vatten;
Rättigheten
att ta en klunk
och sedan tala
om minnen,
fast det
luktar os.

Som örflar
ljuder
mina dikter
mot
människornas svampiga nunor.

De grinar illa
och rullar vidare
visande sina gorillatänder
åt dagen.

Kaffe eller te

(Hamlet sade det vackrare

– men jag är ingen Hamlet).

Han sade också mycket annat

– saken blir icke klarare därigenom

– saken blir icke heller klarare nu

men

vi kan ju välja.

Fastän
vi supit hela natten
skall vi klara
lögnerna
växlarna
skandalerna för i dag.
Vi behöver blott
en flaska vichyvatten
för att gå
vidare

Skall finnas
(säg inte annat)
t.o.m en ny idioti:
den skall vara bra.

När vi hör sång
och solen biter sig fast
i våra nackar
och vi ha supit
äro vi nära den
nära Idealet.

Jag
steg upp kl 8
(mot alla mänskliga rättigheter)
Jag steg upp kl 8
– Heroism?
säger: kontorstid!

Per telefon
kom helvetet till mig
en bred jämn ström
flytande ur luren

Och jag tänkte,
helvetet
varför inte?

Vi går aldrig hem
vi blir aldrig full
vi skall aldrig mera
dricka snaps.

Ty går vi hem
och bli full
och dricka snaps
– vad fan blir då

Förf. Jag har kommit till er, emedan jag håller på att begå en stor dumhet. Jag tänker debutera.

Krit. Onekligen en stor dumhet. Skall det bli dikter?

Förf. Ja.

Krit. Dikter bör man egentligen bränna. Men bränner man dem, skriver man nya. Alltså bör man icke bränna dem.

Förf. Anser ni – – –?

Krit. Varje människa har någongång i sitt liv skrivit dikter. Ifall hon icke dött för tidigt, har hon även gett ut dem. Varje människa har någongång i sitt liv debuterat med en diktsamling.

Förf. Tror ni – – –?

Krit. Ju förr hon gör det, dess bättre. Om ni vill, är debuterandet en sjukdom – i stil med valpsjukan. Det är bra att ha den bakom sig. – Till förläggaren, marsch!

Jag älskade en gång en
klädning,

ty jag trodde hon var
en människa

nu älskar jag henne
ännu mera.

Nej
ungdomen vill fördärvas
ungdomen vill se blott barnförbjudna filmer
läsa ocensurerade skrifter
och då den blivit fördärvad
(men inte tillräckligt gammal)
skriker den
mera!
mera!
mera!

Folk säger
att jag har gott ölsinne
men
att jag också tar livet
som en tegrogg:
fem sockerbitar
en halv citronskiva
och en sked
som rör om
alltsammans.

Det låter så banalt:
kärlek.
Det låter så meningslöst:
likgiltighet.
Det låter så litet lovande:
död

Och
det låter så braskande:
Liv.

Och ändå:
jagar vi efter kärleken
beundra likgiltigheten
tror på döden.

Skryter:
leva!

Mitt
s.k. inre liv:
en äggröra
som alla vill smaka av
men då de fått
säger:
fy fan!

Nu

vill

jag:

 klistra nya solar månar stjärnor

 på himlens dammiga glaskupa

 smeta ny grönska över ängarna

 måla nya skuggor på sluttningen

 Som floder

 ska mina färger

 rinna över jorden

 och färga oceanerna

Inte vet jag
vem som sparkade sönder molnen
men solen lyser nu
Inte vet jag
vem som vräkt ikull
alla skuggor
men de ligga stilla på marken
inte vet jag
vem som kastade bomben
men den har träffat

Vertinskij

I.

Jag känner mig ibland
som en grammofonnål
som skrapar och sjunger
sin omgivning.

II.

Runt, runt.
Och med ens
blir rotationen en stämma:
jag älskar
(Dig!).
jag bedrages
(av dig)

III.

Man
Reagerar:
livsförnekande
perversitetsmani.

IV.

man slutar

att

reagera.

V.

(ännu oskrivet.)

Ibland
känner jag mig som en grammofonnål
som skrapar och sjunger
sin omgivning

Man sätter mig
att spela olika plattor
En foxtrott
en chansonett
en romans

Men så säger någon
man måste byta stift.

Utom planeterna
snurrar kring solen
så mycket annat skräp
såsom:
änglar, djävlar, människotankar
stigande
ur våra upphettade hjärnor
som en flugsvärm:
surrande, enträgen, tät.

De säger
att jag allt fortfarande
bara ljuger.
Och ändå ljuger jag
så litet som möjligt
Människorna omkring
har sina lögner
gömda i barmen
och därför
tror de sig hava rätt.

En banal tanke
sålunda:
vi balanserar
mellan glädje och sorg.
Det är säkert
för all glädje
jag druckit
får jag dricka
lika mycket sorgvatten

Varifrån fan
veta
vartåt gå –
å ena sidan
hem
å andra sidan
bort – inte hem!
Och slutligen
står man där
tills polisen
tar en för lösdrivare.
(trevligt)

Du
som stirrar sönder min själ,
förlåt
att jag stirrar tillbaka
envist,
oförstående
liksom du.
Förstår du inte?
Du en "fotografi",
jag en "människa".
Vi stirrar på
varandra.
Där hela skillnaden.

Jag rakar mig
framför en vindögd
spegel
och min bild
visar en oemotståndlig lust
att sträcka ut tungan åt mig

Men jag gör det först,
och den blinkar förståelsefullt tillbaka
men då skär
kniven två likadana streck i hakan

Denna stora tomhet
som höll i mig
och sedan släppte taget
Jag föll
ramlade
nästan slog
ihjäl mig
mot någonting som kallas verklighet

Pengar
varför jag älskar dem
över allt?
Emedan
de äro enda boxjärnet
som biter
på livets morrande bulldoggansikte.

Jag blev en gång frapperad av att höra en idiot säga en förnuftig sak. Det som därvid mest förvånade mig var att det lät som om han sagt en dumhet

En vitklädd djävul kom emot mig på stationsperrongen. Presenterade sig. Tåget kom och vi stego i samma vagn.

– Huru står det till därnere? började jag samtalet. Det var väl mera av artighet än av nyfikenhet.

– Djävulen skakade trött på huvudet: Illa. Det börjar bli tomt i hålan. Arbetslöshet och missnöje hota, fastän jag nyligen låtit modernisera alltsammans.

– Ha människorna då blivit frommare? frågade jag naivt.

– Frommare? Nuförtiden äro endast kyrkråttorna fromma. Ty de dö ut.

– Vad det är? Att de icke längre tro på mig. Ty se: somliga tro på Gud – han gjorde en trött grimas, den var väl mera inlärd än uppriktig. Tro på Gud och komma till himlen. Andra tro på mig; dem tar jag hand om. Så var det i den gamla, goda tiden.

Och nu? Nu tro de varken på honom eller på mig. De tro på ingenting alls, och därför äro vi båda illa ute. Deras själar dö – gå opp i intet.

– Det låg en hopplös bitterhet i orden, att jag tyckte synd om djävulen. Jag sade: men de gamla själarna finnas ju kvar.

Djävulen såg upp.

De gamla själarna? Tala icke om dem! De sitta och idissla på evigheten, som om de på detta sätt fingo den slut. Jag har på sista tiden icke hört ett förnuftigt ord av dem.

Men, tillade han och en äkta Luciferglimt kom ur ögonen,
Gud har det icke en smula bättre.

Tåget stannade.

Jag och min smoking vandra på gatan. Vi är båda trötta, se dåliga ut. Vi ha rumlat tillsammans hela natten. Det märker man tydligt på min smoking, den flänger med armarna bredvid mig, knäna viker sig, trötthetsskrynklor över hela ansiktet.

Jag och min smoking stiga in på ett kafé. Vi beställa en vichy, cigaretter. Vi är trötta. Smokingen lutar sig tillbaka i stolen, armarna falla ut. Vi titta på varandra och tiga. Därefter resa vi oss och gå. Min smoking betalar.

Ute på gatan säger han ironiskt: Och nu? Jag svarar: du behöver litet vila, gamla gosse, vi gå till stampen. Han nickar trött, mungiporna hänga ned två dammiga streck.

Vi gå till stampen. Vi talar icke. Vid dörren nicka vi likgiltigt åt varandra. Sen kliver vi in, min smoking förut, jag efter.

II

Jag går på gatan. Bredvid mig vandra två hundramarkssedlar. De prassla sprättiskt, bliga åt flickorna, som kommer emot. Det är kväll.

Så börja de springa. Jag rusar efter. De stå i ett gathörn och diskutera viktigt med en femtiomarka. Bredvid står Pelle. Jag skakar hand med honom, vi går tillsammans vidare.

III

Pelle och jag sitta oppe på hans rum. Hundramarkorna ha för en stund sagt farväl åt oss. Artigt och belevat. ”Vi ha tyvärr icke mera tid.”

Någon knackar på. Min smoking stiger in. Vi omfamnar varandra. Min smoking har repat sig från krapulan. Den är välpressad och borstad. Vi röka alla tre en cigarrett, sen gå vi bort.

Det hela började till synes omotiverat, sålunda att min onkel Pingoud sprutfull ramlade in på Gambrini. Vi beslurkade oss och jag ringde till Megy att jag kommer senare.

Senare fanns hon inte hemma. Teddy Wahrde på Kontoret, sade att hon varit hos honom, sagt att allt är bra mellan Hermann och henne, att hon skulle fara till Wächters. Hade stigit på en spårvagn och ingen hade vare sig sett eller hört av henne sedan dess.

Jo visserligen, hon hade ringt hem, att hon snart kommer, att jag torde veta var hon finns. Jag ringde hit och dit, blaskade, var full och otrevlig.

Följande morgon bad jag henne till Angleterre, hon kom, berättade att hon kommit hem $\frac{1}{2}$ 10, att tjänarinnan glömt att framföra och en massa motsägelser till. (Jag hade ju senast ringt kl. 10.)

Jag var trött, litet utled på att spela avslöjare, sade ja och amen till det troliga, teg där de alltför genomskinliga delarna i hennes historia. Vi skiljdes som relativt goda vänner. Hon skulle skaffa pengarna till kl. 6.

Sedan träffades vi kl. 7, hon hade lyft lön i förskott, av Sänäjoki keine Spur. Vi beslöt att gå ut på kvällen. Otto Wächter körde oss hem, jag försökte vara artig och vänlig mot honom. Megy var underlig, på samma gång fåordig och litet upp-

sluppen, hon spelade någon ny roll för mig. Jag förstod mig bara inte på den. Hon invecklade sig i nya motsägelser. Jag sade ja och amen till allt, ty jag hade blivit så rädd.

Vi gick till Fenix, drack en kvarta. Jag blev litet full, hon glömde sin roll för en tid. Vi fick i gång ett samtal, hon sade att jag påstått mig när som helst kunna bedraga henne. Jag sade att det inte var omöjligt. Varför skulle jag ljuga för henne? Hon flyttade över samtalet till Wächters: där hade hon ett hem, vad hade jag att bjuda på. Mina föräldrar. Det var halvskymning i salen, vi var båda litet fulla, det spelades en tango. Vi tappade bort samtalet.

Dansade. Det hela verkade som förut på något sätt. Megy flörtade litet med grannborden, jag blev svartsjuk, hon skratade. Sedan började hon bli orolig, ville tillbaka till teatern. Jag var inte vidare nykter mera, märkte blott detaljerna och glömde bort dem igen. Förresten fanns det kanske inte heller något sammanhang.

Musiken spelade till ett, vi bröt opp. Jag var en smula nervös, inte riktigt nykter, Megy ville fortsätta. Vi beslöt fara till Björling.

En kvarta från Skeppsredaregatan, vi stiger in. Björling mumlar någonting om sovandet, Megy går ut, skriver på pappret i tamburen. Hon skall fara hem. Jag vill följa henne. Jag är så nervös och litet rädd.

Det hela blir olidligt: var och en av oss vill någonting för sig. Björling vill sova, att vi alla skall sova. Megy återupptar

sin roll från eftermiddagen. Jag är rädd att mista henne. Fastän jag själv inte vet av det.

Så säger B. någonting om att jag skall sova i natt. Han säger det något osäkert och Megy tar illa opp. ”Det är sista gången du Henry ser mig.” Jag tar kappan på, följer henne till bilbirsens.

Det har snöat, litet tungt, dröjande att gå. Megy hänger vid min arm. Hon vänder bort sig, jag talar. Kort, hetsigt, bedjande.

Hon vänder bort sig. Det har snöat; allt är så vitt och tiggande, en polis glider förbi. Vi blir högljudda – framför en telefonkiosk. Hon ringer till Otto Wächter, jag tittar bort. Vi säger några svinaktigheter åt varandra.

Vägen norrut Västra Kajen är igensnöad. Otto Wächter A 6033 glider förbi mig, den ser ut att skämmas. Jag har Megys kvarta i fickan. Otto Wächter smyger förbi bakifrån, det är bara jag som vågar (eller ids) se den rakt i ögonen. Flere bilar. Ett lok pruttar förbi. Det skulle vara så löjligt att kasta sig över broräcket.

Sedan? sedan satte jag mig i en bil, tillbaka till Björling. Drack ut kvartan, skandaliserade och skrek. Det kändes lättare på något sätt. Jag måste hava dött, antar jag och sov halva följande dag.

Jag har skrivit ned dethär på olika restoranger och kaféer här i staden, fastän jag allt emellanåt blivit störd och avbruten, därför låter det hela väl också så söndrigt och oklart. Jag

medger det hela är söndrigt och oklart. (Min Megy (hon var det faktiskt en tid) är nu borta, d.v.s. hon är inte borta, jag vet precis att hon för tillfället är där och där, Mikaelsgatan 5.) Efter ca 20 minuter kommer hon att gå därifrån, och jag sitter på Central, har ätit en vienerschnitzel och druckit en snaps. Efter ca 20 minuter kommer Megy att komma ut från lavkan, kanske hon av gammal vana dröjer ett ögonblick framför dörren, ser omkring sig. Kanske Banken Säynäjoki eller Hermann Wächter äro emot henne då, kanske går hon opp till bilbirsen för att träffa någon där. Klockan är nu 5, jag måste, måste, måste gå ut för att se för vems skull hon bedrar mig.

Jag hade gjort för dendär kvinnan ganska mycket, men ändå inte så mycket

att hon skulle haft rätt

att bedraga mig.

Hon skulle kunnat göra det senare;

(litet senare – inte just i kväll, då det hela kan svängas till att vara mitt fel.

Mitt fel? Herregud! att jag älskat henne och däremellan hatat henne.)

– Megy, dina bilder kom i dag från utlandet och du gick till Teddy Wahrde och sedan vart?

Ifall för att bedraga mig:

varför?

Ifall för att inte bedraga mig

varför inte?

Det hela är så sentimentalt, och så meningslöst, och så bra, och så illa.

Det är också litet brutalt och en smula politik och obetydligt vanlig aritmetik.

Som Teddy Wahrde sade idag: jag tror inte ett ord. Då jag som ett eko upprepade: inte ett ord!

Herre Gud, Megy, jag älskar dig, med en omotiverad, råddig kärlek; (jag skulle när som helst bedraga Dig också).

Jag älskar – hatar dig liksom utan berättigande dina vackra ben.

Jag är full och telefonen ringer just nu – jag tar det. Men telefonen ringer igen och igen, men ingen ringning till mig.

Megy varför.

(Varför dessa dumma frågor – jag har druckit snaps – whisky – te)

Men som sagt: varför.

Jag sitter här till kl. 10 (eller 11 ifall Du inte ringt, du lovade ju) (och jag frågar: varför).

Är det Hermann W. Jag förlåter det, d.v.s. jag förlåter det inte.

Är det Banken? Varför då denna hemlighetsfullhet? Jag är ju så misstänksam, Megy.

Och så f:t svartsjuk.

Alldeles som om Du skulle varit min och som om Du sagt: jag tänker på ingen annan, när jag är i Dina armar.

Men ”när jag inte är i Dina armar!”

Det är så underligt: Du var ju på sätt och vis min. Du var väl en tid verkligen min. Verkligen, förstår Du Megy, till det yttre åtminstone.

Jag vill inte påstå:

att det var min lyckligaste tid, det kan också varit min olyckligaste tid, men Du var min!

Nu

inte min

Jag vill inte påstå: jag skjuter mig ögonblickligen eller jag
hänger mig ögonblickligen, jag gör ingendera. D.v.s. bådadera.

Megy!

Du begriper – som Gunnar Björling eventuellt skulle säga.
Inte sant?

Jag menar blott

Du får inte

(begripa)

att det är slut här

beror på rena rama

– Jag är nu på Kontoret: Kama – Krisha – Brusas. Men en
halva. Jag glömmer Dig för tillfället Megy!

För tillfället.

I morgon kl. 10.

Författaren synar sig i spegeln

Förrän författaren började skriva denna roman, tog han sin spegel från toilettbordet, ställde den framför sig och synade sitt ansikte däri. Det var något långdraget, ganska vanligt, men inte heller opersonligt. Ögonen voro gråa och trötta. Håret mörkt, det stretade bakut ifrån pannan och samlade sig slätt och tjockt över öronen. Munnen var en smula uttråkad och tung, den ville verka ironisk, men det krävde en ansträngning. Denna hade skurit två långa streck tvärs över mungiporna. Hakan sade ingenting.

Totalintrycket var tveksamhet, parad med rätt mycket självkänsla. Ibland dominerade det ena, ibland det andra draget, beroende på humöret, som i sin tur dikterades av kravattens och den alltid halvtärkta, långsnubbade kragens inbördes förhållande och harmoni. Denna åter stod i samband med en hel massa yttre företeelser, såsom tillgången på pengar, cigaretter, intryck etc. Det oaktat kunde det ibland hända, att författaren, trots tadellösa kragsnibbar var på ett uruselt humör. Det skulle emellertid leda oss till alltför djupsinniga reflexioner att närmare gå in på ämnet, varför vi nöjer oss att konstatera faktum: han var stämningsmänniska.

Spegeln återkastade bilden utan varje intresse, den hade gjort det flere gånger om dagen under 1½ års tid och hade hunnit bliva utled på författarens fysionomi och kravatter. Spegel med undantag av de flegmatiska fickspeglarna bli liksom kameraobjektiven oerhört fort trötta på att jämt och ständigt se samma ansikte; en rakspegel fordrar sålunda absolut att en kokett kvinnomun nu och då sminkar sig framför den, och ett Zeiss-Ikon-objektiv blir dammigt och oskarpt av att fotografera samma person flere gånger å rad. Så även författarens spegel. Den återkastade hans ansikte uttråkat och gäspande, och när han det oaktat fortsatte att stirra, gjorde den en grimas.

Strecken vid mungiporna klövo dragen som med ett knivhugg, ögonen blevo osymmetriska och hakan glodde föraktfullt neråt. Författaren sträckte ut tungan åt sin spegelbild, som ögonblickligen gjorde lika, tände en cigarrett och började skriva. Han skrev först ett kärleksbrev.

[— — —]

INNEHÅLL

Förord	5
Inledning	7
Ute i Tölö ...	19
Alltid tala emot ...	20
Högst över gudar och djävlar ...	21
Jazzens diktatur ...	22
Benzin	23
Tåget går hamrar sin hårda rytm ...	24
Alla vill de någonting av mig ...	25
Glasögon	26
Bio	27
Autobussen	28
Mineralvatten	30
Visst är havet som en kvinna ...	32
Jag trodde: det var en människa ...	33
Ideal-realisationen ...	34
Nu vet jag – det är på strumporna det beror ...	35
De vida byxornas program ...	36
Idioter! ...	37

Mötte Spaniens vackraste danserska ...	38
En mor kom till mig ...	39
Det är inte jag ...	40
Om dagen sover biograferna ...	41
Skratta? Herre Gud ...	42
Av alla ord det största: vadsomhelst ...	43
Min hatt ...	44
Nej nej nej! ...	45
Mina lögner ...	46
Det droppar från taket ...	47
Den mest raffinerade njutningen ...	48
Ibland flyr jag för mig själv ...	49
Hand i hand ...	50
Jag såg en man ...	51
En bil en hund ...	52
Taxametern	53
Ditt småleende är utan urskiljning ...	54
Jag har återigen förkylt mig ...	55
Brev för brev ...	56
Vi möttes så appropå ...	57
Min ungdoms fylla ...	58
Av alla djur ...	59
Sanningen är det hemskaste av allt ...	60
Festtalsidealism ...	61
Som örfilar ...	62

Kaffe eller te ...	63
Fastän vi supit hela natten ...	64
Skall finnas (säg inte annat) ...	65
Jag steg upp kl 8 ...	66
Per telefon kom helvetet till mig ...	67
Vi går aldrig hem ...	68
Förf. Jag har kommit till er ...	69
Jag älskade en gång en klädning ...	70
Nej ungdomen vill fördärvas ...	71
Folk säger att jag har gott ölsinne ...	72
Det låter så banalt ...	73
Mitt s.k. inre liv ...	74
Nu vill jag ...	75
Intevetjag ...	76
Vertinskij	77
Ibland känner jag mig som en grammofonnål ...	79
Utom planeterna ...	80
De säger att jag allt fortfarande ...	81
En banal tanke ...	82
Varifrån fan veta vartåt gå – ...	83
Du som stirrar sönder min själ ...	84
Jag rakar mig ...	85
Denna stora tomhet ...	86
Pengar varför jag älskar dem ...	87
Jag blev en gång frapperad av ...	88

En vitklädd djävul ...	89
Jag och min smoking ...	91
Det hela började till synes omotiverat ...	93
Jag hade gjort för dendär kvinnan ...	97
Författaren synar sig i spegeln	100

